

• PREHLADY

Heidi MOCIKOVÁ: NEMYELOABLATÍVNE TRANSPLANTÁCIE KRVOTVORNÝCH KMENOVÝCH BUNIEK /s. 353

SÚHRN:

Na liebu hematologických nádorových a genetických ochorení boli v ostatnom case vyvinuté nemyeloablatívne transplantácie alogénnych krvotvorných kmenových buniek: prípravné režimy s nižšími dávkami cytostatík a nasledovné podanie darcovských kmenových buniek umožňujú prijatie darcovských T lymfocytov. Alogénne T lymfocyty účinkujú voči nádoru, a tým odstraňujú nádorové a geneticky poškodené bunky príjemcu. Tento prehľad uvádza teoretický základ navodenia transplantacnej tolerancie a porovnáva prežívanie pacientov po použití rôznych nemyeloablatívnych režimov.

Kľúčové slová: nemyeloablatívna transplantácia kmenových buniek – darcovské lymfocytové infúzie – zmiešaný chimérizmus.

Tomáš HORVÁTH, Branislav DELEJ, Patrik JAVORCÍK, Ján BEREC: MOŽNOSTI CHIRURGICKEJ LIECBY LÉZIÍ KLBOVEJ CHRUPKY

/s. 359

SÚHRN:

Vekom klbová chrupka stráca schopnosť regenerácie. Laváž a debridement môžu poskytnúť dočasnú úľavu od bolesti, ale neposkytujú perspektívu dlhodobej lieby. Podobne tzv. dren stimulujúce techniky ako návrtvy, mikrofraktúry alebo abrazívna artroplastika zaostali za očakávaním, pretože podporujú vznik fibróznej chrupky, ktorá postráda mechanické vlastnosti zdravej hyalínnej chrupky. Perichondrálne a periostálne štepy môžu indukovať vyplnenie klbových defektov

reparacným tkanivom, avšak sú limitované malým množstvom tkaniva, vhodného k transplantácii a tendenciou osifikácie reparacného tkaniva. Osteochondrálly autograft z laterálnej patelárnej fasety a tzv. mozaiková plastika sa používajú pri subchondrálnych fraktúrach. Implantácia autológnych chondrocytov poskytuje možnosť dosiahnutia biologického zhojenia.

Kľúčové slová: laváž – debridement – dren stimulujuce techniky – osteotómie – perichondrálly a periostálly štep – implantácia autológnych chondrocytov – osteochondrálly autograft.

Eva WEISMANOVÁ, Miriam VIZVÁRYOVÁ, Peter WEISMANN: KARCINÓM KRCKA MATERNICE: APLIKÁCIA METÓD DNA ANALÝZY DO KLINICKEJ PRAXE /s. 364

SÚHRN:

Ludské papilloma-vírusy s vysokým onkogénnym rizikom (HR-HPV) sú považované za etiopatogenetický faktor pri iniciácii karcinómu krcka maternice. Po integrácii do bunkového genómu deregulujú bunkový cyklus a zodpovedajú za iniciáciu genómovej instability infikovaných buniek krcka maternice.

Pomocou metód DNA-analýzy je možné detekovať transformované bunky infikované s HR-HPV DNA aj v prípadoch, keď sú konvencne používané metódy neúspešné: 1. v bunkovej suspenzii po konizácii, 2. v histologických rezoch z lymfatických uzlín u pacientok po radikálnej hysterektómii alebo 3. v periférnej krvi u pacientok s inoperabilným karcinómom krcka maternice.

Dôkaz cirkulujúcich mikrometastáz infikovaných s HR-HPV DNA umožňuje záchyt pacientok s vysokým rizikom vzniku metastáz na sekundárnych miestach.

Kľúčové slová: Karcinóm krcka maternice – HR-HPV DNA – genetický marker – genómová instabilita – gén *p53* – gén *pRB* – metóda PCR-amplifikácie – premalígne prekurzory – minimálna reziduálna choroba – metastáza-supresory – záchyt vysoko rizikových pacientok.

Jaroslav HINŠT : HIV/AIDS INFEKCIA V GRAVIDITE A V ŠESTONEDELÍ /s. 369

SÚHRN:

Väcšina žien infikovaných HIV sa nachádza vo fertílno m veku. Tehotná žena, plod i novorodenec si potom vyžadujú mimoriadnu starostlivosť. Situácia sa komplikuje, ak je tehotná zároveň závislá od psychoaktívnych látok alebo infikovaná aj inými vírusmi. Pôrodník musí poznať jednak pestrú symptomatológiu, ktorá sa môže rozvinúť v priebehu tehotnosti, ale aj vplyv HIV-infekcie na graviditu a, naopak, gravidity na HIV-infekciu. Možnosť vertikálneho prenosu infekcie HIV z matky na plod je veľmi dôležitý moment. Prerušenie gravidity, prenatálna starostlivosť, vedenie pôrodu a obdobie šestonedelia majú u HIV-pozitívnych tehotných svoje špecifiká. Dôležitý je časový faktor začatia antiretrovírusovej liečby, v prevencii vertikálneho prenosu infekcie HIV. Podľa úrovne intelektu tehotnej má jej informovanosť o výsledku testu na HIV-pozitivitu svoje výhody i nevýhody. Autor podáva návrh protokolov na prenatálnu starostlivosť a na vedenie pôrodov HIV-pozitívnych tehotných v podmienkach Slovenskej republiky.

Kľúčové slová: HIV/AIDS – infekcia HIV/AIDS v gravidite – interrupcia u HIV/AIDS-pozitívnych žien – infekcia HIV/AIDS v šestonedelí – interdisciplinárna spolupráca.

Ladislav HEGYI, Mária KOVÁROVÁ, Karol TÓTH, Anna BÉREŠOVÁ: NÁSILIE PROTI SENIOROM /s. 375

SÚHRN:

Problematika týrania, zneužívania a zanedbávania bola ako zdravotnícky problém formulovaná najprv v pediatrii v r. 1962, o desať rokov neskôr v geriatrickej. Najčastejšie ide o formu domáceho násillia a násillia v inštitucionálnej starostlivosťi. Násillie proti starým ľuďom patrí do skupiny geriatrickej sociálnych syndrómov. Násillie je formou ageizmu, teda nepriateľského postoja voči starším ľuďom. V r. 1999 bolo na Slovensku spáchaných 1755 trestných činov proti ľuďom vo veku nad 61 rokov.

Násillie proti seniorom delíme na zneužívanie, zanedbávanie a týranie. Príznaky násillia sú v psychickej oblasti depresia, strach, úzkosť, vo fyzickej oblasti nevysvetliteľné fyzické zranenia, dehydratácia alebo zlá výživa, zanedbanosť, preležaniny, zhoršenie zdravotného stavu kvôli neprivolaniu pomoci a v sociálnej oblasti chýbajúce peniaze či predmety osobnej potreby, vynútená spoločenská izolácia a iné.

Násilie je spoločenský jav a môže byť uplatnené proti jednotlivcovi i proti celej spoločenskej skupine. Ani v podmienkach zdravotníckeho zariadenia nevieme jednoznačne poprieť možnosť násilia alebo jeho skrytú prítomnosť. Prevencia násilia môže byť individuálna, rodinná alebo celospoločenská (komunitná). Ochrana občanov je legislatívne zarúčená najmä ustanoveniami § 215 Trestného zákona o týraní blízkej osoby a zverenej osoby. So starnutím populácie, chudobou, nárastom kriminality, nedostatočnou sociálnou sieťou, ale najmä ignorovaním problému spoločnosťou sa násilie proti seniorom stáva závažným problémom.

Kľúčové slová: starnutie – násilie – zanedbávanie – zneužívanie – týranie.

- Autorský register /s. 379
- Vecný register /s. 382

• **C O N T E N T S Lekársky obzor 12/2002 – SUMMARY**

• **OVERVIEWS**

HEIDI MOCIKOVÁ: NONMYELOABLATIVE HEMOPOETIC STEM CELL

TRANSPLANTATIONS /P. 355

SUMMARY

Recently nonmyeloablative allogeneic hemopoetic stem cell transplantations have been developed for the treatment of hematologic malignant and genetic diseases: conditioning with reduced-intensity regimens given with subsequent donor stem cells enable the acceptance of donor T lymphocytes. Allogeneic T lymphocytes induce the graft-versus –malignancy effects and displace malignant or genetically abnormal host cells. This review summarizes theoretical basis of induction of transplant tolerance and compares survival of patients after various nonmyeloablative regimens.

Key words: nonmyeloablative stem cell transplantation – donor lymphocyte infusions – mixed chimerism

Tomáš HORVÁTH, Branislav DELEJ, Patrik JAVORCÍK, Ján BEREČ: CURRENT CONCEPTS IN THE TREATMENT OF ARTICULAR CARTILAGE DEFECTS

/P. 359

SUMMARY:

Over time articular cartilage loses the capacity to regenerate itself. Lavage and debridement may offer temporary relief of pain, but offer no prospect of longterm cure. Likewise, marrow-stimulation techniques such as drilling, microfracture, or abrasion arthroplasty fail to yield long-term solutions because they typically promote the development of fibrocartilage, which lacks mechanical properties of the normally hyaline cartilage. Repair tissue resembling hyaline cartilage can be induced to fill in articular defects by using perichondrial and periosteal grafts, however these techniques are limited by small amount of tissue available for grafting and the tendency for ossification of the repair tissue. Osteochondral autograft of lateral patellar facet or “mosaicplasty” are used in subchondral fractures. Autologous chondrocyte implantation offers the opportunity to achieve biologic repair.

Key words: lavage – debridement – marrow-stimulation techniques – osteotomy – perichondrial and periosteal grafting – autologous chondrocyte implantation – osteochondral autograft

Eva WEISMANOVÁ, Miriam VIZVÁRYOVÁ, Peter WEISMANN: CERVICAL CARCINOMA: APPLICATION OF DNA ANALYSIS METHODS IN CLINICAL PRACTICE /P. 364

SUMMARY:

Human papilloma viruses with high oncogenous risk (HR-HPV) are considered an etiopathogenetic factor in the development of cervical carcinoma. On integration into the cellular genome they deregulate the cell cycle accounting for the initiation of genome instability of the infected cervical cells.

DNA analysis methods enable to detect the transformed HR-HPV DNA infected cells also in those cases where conventionally used methods failed: 1. in cell suspension after conization, 2. in

histological section-cutting from lymph nodes in patients after radical hysterectomy or 3. in peripheral blood of patients with inoperable cervical carcinoma.

The evidence of circulating HR-HPV DNA infected micrometastases enables to detect patients with high risk for metastatic development on secondary sites.

Key words: cervical carcinoma – HR-HPV DNA – genetic marker – genome instability – p53 gene - pRb gene – PCR amplification method - premalignant precursors – minimal residual disease – metastasis – suppressors – detection of high risk patients.

Jaroslav HINŠT: HIV/AIDS INFECTION IN PREGNANCY AND PUERPERIUM /P. 369

SUMMARY:

The majority of HIV infected women is in fertile age. Subsequently, pregnant woman, fetus and newborn require an exceptional care. The situation may be even more complicated if a pregnant woman is addicted to psychoactive substances or infected by other viruses. The obstetrician must be well acquainted with varied symptomatology that may develop during pregnancy, with the effect of HIV on pregnancy as well as with the effect of pregnancy on HIV infection. The possibility of vertical transfer of HIV infection from the mother on the fetus is of great importance. The pregnancy interruption, prenatal care, labour and puerperium have their specific features in HIV positive pregnant women. In the prevention of vertical transfer of HIV infections, the time of the initiation of antiviral treatment is very important. According to the intellectual level of a pregnant woman, the information about a positive result of HIV test has its advantages and disadvantages. The author submits the proposal of protocols for prenatal care and supervision of labour of HIV positive patients in the Slovak Republic.

Key words: HIV/AIDS- HIV/AIDS infection in pregnancy – interruption in HIV/AIDS positive women – HIV/AIDS infection in puerperium - interdisciplinary cooperation.

**LADISLAV HEGYI, MÁRIA KOVÁROVÁ, KAROL TÓTH, ANNA BÉREŠOVÁ:
VIOLENCE AGAINST SENIORS /P. 375**

SUMMARY:

The problems of maltreatment, abuse and neglect as a health problem has been formulated first in pediatrics in 1962 and 10 years later in geriatrics. The most frequent forms involve violence at home and violence in institutional care. Violence against old people falls in a group of geriatric social

syndromes. Violence is a form of ageism, i.e. animosity against seniors. In 1999 Slovakia recorded 1755 criminal acts committed against people over 61 years of age.

Violence against seniors covers abuse, neglect and maltreatment. The symptoms of violence in the psychic area include depression, fear, anxiety; the symptoms in the physical area comprise inexplicable physical injuries, dehydration, malnutrition, neglect, bed sore, deteriorated health status due to withheld help and in social area lack of money or personals, forced social isolation, etc.

Violence is a social phenomenon which may be forced both on the individual or on an entire social group. The possibility of violence or its hidden presence cannot be eliminated in health care facilities, either. The prevention of violence may be individual, familial or community-based. The protection of citizens is guaranteed by the legislation in the enactments § 215 of the Criminal Code on maltreatment of family member or cared for person. Violence against seniors is becoming a serious problem. Along with ageing of the population, poverty, increased crimes, insufficient social network and ignoring of the problem by the society itself, violence against seniors has become a serious problem.

Key words: ageing – violence – neglect – abuse – maltreatment.

- Authors register /p. 379
- Subject register /p. 382